

Bergsundsskolan

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Läsåret 2017-18

Innehåll	Sida
1. Vision	2
2. Ansvarsfördelning	2
3. Bakgrund	3
4. Diskrimineringsgrunder	4
5. Diskriminering och kränkande behandling	4
5.1 Diskriminering	4
5.2 Indirekt diskriminering	4
5.3 Bristande tillgänglighet	4
5.4 Trakasserier	5
5.5 Kränkande behandling	5
5.6 Mobbning	5
6. Delaktighet	5
6.1 Vårdnadshavares delaktighet	5
6.2 Personalens delaktighet	5
7. Tillgängliggörande av planen	6
8. Främjande insatser	6
8.1 Främja likabehandling oavsett kön	7
8.2 Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet.	7
8.3 Främja likabehandling oavsett religion eller annan trosuppfattning	8
8.4 Främja likabehandling oavsett funktionshinder	8
8.5 Främja likabehandling oavsett sexuell läggning	9
8.6 Främja likabehandling oavsett könsidentitet eller könsuttryck	9
8.7 främja likabehandling oavsett ålder	10
9. Åtgärd om elev kränker elev	10
10. Åtgärd om personal kränker elev	11
11. Kartläggning	11
12. Förebyggande arbete	12
13. Utvärdering av utförda åtgärder	13
14. Identifierade riskområden kommande läsår	15

1. Vision

Alla elever och all personal ska kunna vistas på Bergsundsskolan utan att utsättas för diskriminering eller kränkande behandling. Oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, har alla rätten att behandlas lika.

På Bergsundsskolan ska all personal och alla elever arbeta aktivt för att förhindra alla former av diskriminering och kränkande behandling. Vi ska arbeta aktivt för att skapa en förtroendefull och tillåtande lärandemiljö där trygghet, trivsel och goda relationer står i fokus. Varje elev ska bli uppmärksammas och bekräftad utifrån dess egna förutsättningar och egenskaper. Det dagliga arbetet ska präglas av respekt för den enskilde individen och baseras på den värdegrund som anges i läroplan (Lgr 11).

Vi vill förmedla en respekt för allas olikheter, och se dem som en tillgång i vårt arbete att skapa en trygg, kreativ och respektfull arbetsmiljö för oss alla.

2. Ansvarsfördelning

Rektor har ett övergripande ansvar för att:

- Se till att all personal, alla elever och vårdnadshavare känner till att diskriminering och kränkande behandling inte är tillåten på Bergsundsskolan.
- Se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja lika rättigheter samt för att motverka diskriminering och kränkande behandling.
- Årligen utvärdera och revidera planen mot diskriminering och kränkande behandling i samarbete med personalen.

All personal som arbetar på Bergsundsskolan har ett ansvar att:

- Följa Bergsundsskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.
- Ifrågasätta och reflektera över de normer och värderingar som förmedlas i undervisningen och sträva efter likabehandling.
- Se till att åtgärder vidtas när diskriminering eller kränkande behandling förekommer enligt de riktlinjer som beskrivs i planen.
- Dokumentera fall av diskriminering eller kränkande behandling och de åtgärder som vidtas.

- Bevaka att utreda fall av diskriminering eller kränkande behandling, som berör den enskilda personalen, följs upp.

Alla som arbetar på Bergsundsskolan har ett kollektivt ansvar för att Bergsundsskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling tillgängliggörs och förankras hos elever, vårdnadshavare och personal.

Planens giltighetstid

Planen gäller från: 2017-06-01

Planen gäller till: 2018-06-01

Planen ska utvärderas senast: 2018-06-01

Från och med juni 2017 kommer vi ändra planens giltighetstid till att gälla från 1 juni och ett år framåt. På detta sätt revideras planen inför varje nytt läsår.

3. Bakgrund

Bergsundsskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling utgår från bestämmelser i diskrimineringslagen och skollagen.

Diskrimineringslagen har till syfte att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett:

- Kön
- Ålder
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionshinder
- Sexuell läggning
- Könsoverskridande identitet eller uttryck

I skollagen anges att skolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna.

Alla som arbetar inom skolan ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

4. Diskrimineringsgrunder

- *Kön*
- *Ålder*
- *Etnisk tillhörighet*
Nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.
- *Religion eller trosuppfattning*
- *Funktionshinder*
Att någon har varaktiga, fysiska, psykiska eller kognitiva begränsningar av sin funktionsförmåga.
Sexuell läggning
Om någon har en homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.
- *Könsöverskridande identitet eller uttryck*
Om någon inte identifierar sig som man eller kvinna, eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön än sitt fysiska.

5. Diskriminering och kränkande behandling

5.1 Diskriminering

Diskriminering är när ett barn eller en elev missgynnas, genom att behandlas sämre än de andra av ett skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Diskriminering förutsätter någon typ av makt hos den som diskriminerar. Om det förekommer diskriminering på skolan är det skolledning eller personal som gör sig skyldig till diskriminering.

5.2 Indirekt diskriminering

Man kan diskriminera genom att behandla alla lika. Om skolan tillämpar ett förfarings sätt eller en bestämmelse som verkar vara neutral, men som i praktiken missgynnar en elev utifrån någon av diskrimineringsgrunderna är det fråga om indirekt diskriminering.

5.3 Bristande tillgänglighet

Innebär att en person med funktionshinder missgynnas genom att sådana åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan denna funktionsnedsättning.

5.4 Trakasserier

Trakasserier är ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Om någon i personalen utsätter en elev för sådan behandling är det diskriminering.

5.5 Kränkande behandling

Kränkande behandling är ett uppträdande som inte är diskriminering enligt diskrimineringslagen, men som kränker en elevs värdighet. Kränkande behandling kan vara fysisk i form av slag eller knuffar, men också subtila i form av blickar, förlöjliganden, utfrysning eller hot. Kränkande behandling kan vara återkommande eller bara hända en gång.

5.6 Mobbning

Mobbning är en form av kränkande behandling eller trakasserier som innebär en upprepad negativ handling där någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar en annan skada eller obehag.

6. Delaktighet

6.1 Vårdnadshavares delaktighet

Vi arbetar aktivt för att göra alla vårdnadshavare delaktiga i vår verksamhet. Genom att ha en öppen dialog mellan skola och vårdnadshavare skapas det förutsättningar för att diskutera elevernas välbefinnande och på ett tidigt stadium få signaler om eventuella riskområden. Vi informerar om planen mot diskriminering och kränkande behandling på föräldramöten, samt att den finns tillgänglig i alla klasser. Inom ramen för föräldraråd, utvecklingssamtal och veckobrev informerar vi kontinuerligt om vår verksamhet och om hur vi arbetar.

Vårdnadshavarna är även välkomna att besöka vår verksamhet.

6.2 Personalens delaktighet

Det är all personals ansvar att ta del av och arbeta utifrån Bergsundsskolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Personalen utvärderar och reviderar planen tillsammans en gång per år.

7. Tillgängliggörande av planen

Information om planen ges vid föräldramöten och föräldraråd. Den görs tillgänglig i alla klasser samt att den läggs upp på Bergsundsskolans hemsida. Eleverna får kännedom om planen på klassråd och elevråd. Vi för en kontinuerlig diskussion med eleverna utifrån de olika diskrimineringsgrunderna och vad de ställer för krav på våra relationer. Vi för också kontinuerliga diskussioner med eleverna utifrån allas lika värde och rättigheter. I de diskussionerna uppmuntrar vi eleverna att självständigt reflektera över de situationer som kan uppstå i den vardagliga verksamheten i form av konflikter och kränkningar. På så sätt får vi möjlighet att implementera planen på ett konkret sätt tillsammans med eleverna.

8. Främjande insatser

Vi arbetar kontinuerligt med att alla elever ska uttrycka sin åsikt på samlingar och i andra sammanhang. Vi uppmuntrar eleverna att berätta om sina egna erfarenheter och upplevelser i anslutning till olika ämnen. Här får även alla träna på att lyssna och ta till sig andra människors åsikter och ståndpunkter. Vi ger eleverna utrymme till att våga argumentera och hävda sina åsikter. Vi har ett långsiktigt, strukturerat arbete med klassråd och elevråd där klasserna får i uppdrag att diskutera utifrån givna frågeställningar. Dessa frågeställningar kan vara av olika karaktär. Gemensamt för dem är att alla elever uppmuntras att uttrycka sin åsikt. Dessa tas sedan upp på elevrådsmötet där representanter från klasserna och skolledningen deltar. I alla klasser hålls kontinuerligt kompisamtal i olika gruppkonstellationer.

Vi vill att eleverna ska utvecklas mot att bli trygga i att säga ifrån när något inte känns bra, samtidigt som de utvecklar en god empatisk förmåga.

Vi pedagoger som arbetar på skolan har i uppdrag att bistå eleverna i den utvecklingen och ge dem redskap för att hantera de konfliktsituationer som kan uppstå.

Genom att föra etiska diskussioner med eleverna i kompisamtal, klassråd och på samlingar kan pedagoger och elever tillsammans formulera de förhållningssätt som gynnar en trygg och trivsamt skolmiljö.

Vi som pedagoger är medvetna om vikten av vårt etiska förhållningssätt, eftersom vi genom vårt agerande fungerar som viktiga förebilder för eleverna.

Med början i förskoleklassen använder vi oss av massage som metod för att skapa en lugn och skön stund innan lunch. Eleverna masserar varandra två och två under tydlig pedagogisk ledning. Genom massage utvecklar eleverna sin förmåga till omtanke och empati.

På Bergsundsskolan ser vi olikheter som en tillgång. Genom att se allas erfarenheter som berikande vill vi skapa en skolmiljö som präglas av respekt för individen och allas lika värde.

8.1 Främja likabehandling oavsett kön

Mål

Alla elever ska få möjlighet att utvecklas utifrån sina intressen och förmågor utan att vara begränsade av stereotypa könsroller. Miljön på Bergsundsskolan ska präglas av aktiviteter och förhållningssätt som främjar jämlikhet och möten mellan könen.

Aktiviteter

- Vi gör medvetna val av högläsningsslitteratur med en jämn fördelning av pojkar och flickor som huvudperson. Vi för diskussioner utifrån frågeställningar i litteraturen som berör jämlikhet och kön.
- Vi är noga med att fördela ordet jämt mellan pojkar och flickor i klassrumssituationer och samlingar.
- På fritids har vi könsneutrala lekområden där vi pedagoger har möjlighet att skapa aktiviteter som främjar jämlikhet och likabehandling.
- Vi uppmuntrar alla elever att prova olika aktiviteter utifrån intresse oavsett kön.

8.2 Främja likabehandling oavsett etnisk tillhörighet

Mål

På Bergsundsskolan ska alla oavsett etnisk eller kulturell tillhörighet ha samma rättigheter och möjligheter. Bergsundsskolan ska aktivt arbeta för att utveckla elevernas förmåga att leva sig in i och respektera andras kulturer och värderingar.

Aktiviteter:

Vi uppmärksammar och arbetar med mänskliga rättigheter och allas lika värde, t.ex. i samband med FN-dagen.

- Vi pedagoger har ett medvetet förhållningssätt för att förmedla värderingar om alla människors lika värde oavsett etnisk tillhörighet.
- Vi har en multikulturell almanacka i alla klasser.
- Inom ramen för skolans ämnen arbetar vi med kulturer och traditioner från andra länder.
- I förskoleklassens entré står det välkommen på en mängd olika språk
- Vi gör medvetna val av högläsningböcker som speglar människors olika etniska bakgrunder.

8.3 Främja likabehandling oavsett religion eller annan trosuppfattning

Mål:

Undervisningen är enligt Lgr11 icke konfessionell och alla som är en del av Bergsundsskolans verksamhet ska vara trygga i att ingen påverkas ensidigt till förmån för den ena eller andra religiösa trosuppfattningen.

Aktiviteter:

- Religion och trosuppfattning diskuteras inom ramen för skolämnen som har anknytning till detta, exempelvis religion. Vi diskuterar med eleverna om olika sätt att betrakta världen och de traditioner och levnadsregler som är förknippade med dem.
- Vi gör studiebesök i Moské, synagoga och kyrka.
- Vi lyfter fram olika religioner som finns i klasserna och i vår omgivning

8.4 Främja likabehandling oavsett funktionshinder

Mål:

På Bergsundsskolan utformas miljön, aktiviteter och arbetsätt på ett sådant sätt att alla elever ska kunna delta utifrån sina egna förutsättningar och förmågor.

Aktiviteter:

- Vid planering av skolans verksamhet beaktas konsekvenserna för elever med olika funktionsnedsättningar. Verksamheten utformas på ett sådant sätt alla kan delta.
- Vi för kontinuerliga samtal med eleverna om människors likheter och olikheter. Vi är noga med att förmedla synen att olikheter ses som en tillgång.
- Alla pedagoger på Bergsundsskolan tar ansvar för att ge adekvat stöd till eleverna utifrån deras behov.

8.5 Främja likabehandling oavsett sexuell läggning

Mål:

Alla pedagoger på Bergsundsskolan ska reflektera över hur vi i vårt arbete förmedlar normer och värderingar vad det gäller homo-, hetero och bisexualitet. Vi ska medvetet arbeta för en ökad förståelse och tolerans för olika sexuella läggningar. Alla pedagoger ska granska sitt arbete utifrån ett normkritiskt perspektiv.

Aktiviteter:

- I samtal med eleverna förmedlar vi alltid att en individs sexuella läggning är oviktig i förhållande till hur vi är som människor.
- Vi diskuterar olika familjekonstellationer och det faktum att de kan se olika ut både vad det gäller kön och antal.
- Vi väljer medvetet litteratur där olika sexuella läggningar tas upp.

8.6 Främja likabehandling oavsett könsidentitet eller könsuttryck

Mål:

Alla pedagoger på Bergsundsskolan har ett normkritiskt förhållningssätt till sitt arbete och diskuterar de normer och stereotypa förväntningar som finns i samhället. Alla elever ska behandlas lika oavsett könsidentitet eller uttryck.

Aktiviteter:

Alla pedagoger är medvetna om de rådande könsnormerna och försöker använda sig av exempel som går utanför de rådande normerna. Alla elever behandlas lika oavsett samhällets rådande norm vad det gäller biologiskt kön.

8.7 Främja likabehandling oavsett ålder

Mål:

Vi främjar samhörighet och trygghet genom att alla bemöts utifrån sina individuella förutsättningar och egenskaper istället för utifrån ålder. Alla ska känna att de har något att bidra med oavsett ålder.

Aktiviteter:

- Fadderfamiljer där de olika årskurserna blandas.
- Gemensamma aktiviteter som idrottsdagar, temadagar och storsamlingar där eleverna deltar med sina fadderfamiljer.
- Elevråd där alla oavsett ålder har en lika viktig funktion.

9. Åtgärd om elev kränker elev

All personal på Bergsundsskolan har skyldighet att rapportera och medverka till att utreda uppgifter redan vid misstanke om diskriminering, trakasserier eller annan kränkande behandling. Det är viktigt att vi som pedagoger aldrig bagatelliserar någon typ av agerande som kan uppfattas som kränkande. Om en elev känner sig kränkt, om misstanke om att kränkande beteende förekommer, eller om diskriminerande och kränkande behandling på något annat sätt kommer skolans personal till känna, har vi skyldighet att snabbt utreda det inträffade.

Detta ska ske enligt följande rutiner:

- Vid upptäckt av kränkningar mellan elever ska personal skyndsamt ingripa. Då den akuta situationen åtgärdats meddelas elevens lärare. Utredning av det inträffade startas. Vid okomplicerade fall kan det räcka med att en pedagog pratar med inblandade och reder ut situationen.
- Vid mer allvarliga fall av kränkningar ska speciallärare, en representant för skolledningen och berörda vårdnadshavare informeras. Skolledningen ansvarar för att en utredning av den inträffade händelsen startar.

Skolledningen ansvarar även för att dokumentera utredning, åtgärder och uppföljning av ärendet.

- Om utredningen visar på allvarliga kränkningar kan skolan överväga om det finns anledning att göra en anmälan till socialtjänsten. Vid svåra personskador och tillbud som inneburit allvarlig fara för liv och hälsa informeras skyddsombud och rektor som tar ställning till om anmälan ska göras till arbetsmiljöverket och arbetsmiljöinspektionen. Beslutet fattas ytterst av rektor som också ansvarar för att anmälan görs.
- Vid misstanke om brott görs en polisanmälan. Rektor ansvarar för att anmälan görs.

10. Åtgärder om personal kränker elev

- Alla som arbetar på Bergsundsskolan har skyldighet att ingripa vid kännedom eller misstanke om kränkande behandling mellan personal och elev.
- Biträdande rektor underrättas.
- Biträdande rektor informerar rektor/huvudman
- Huvudmannen ansvarar för att utredning av ärendet startar samt dokumenteras.
- Vårdnadshavare underrättas.
- Huvudmannen ansvarar för att ett åtgärdsprogram upprättas som utvärderas senast 3 veckor efter att ärendet startades.
- Samtliga berörda hålls informerade.

Om kränkningen bedöms vara av allvarlig karaktär gör huvudmannen en bedömning om ärendet ska anmälas till annan myndighet.

11. Kartläggning

För att skapa en trygg arbetsmiljö som präglas av respekt för individen och allas lika värde, är det viktigt att göra kartläggningar för att identifiera brister i verksamheten vad det gäller kränkande behandling. Vi använder oss av såväl informella som formella metoder för att göra det. En informell metod består i den dagliga kontakten med våra elever. Eftersom vi är en skola med integrerad

verksamhet har vi stora möjligheter att vara närvarande i elevernas hela skoldag. Vi kan genom observationer och samtal med eleverna få kännedom om eventuella brister som vi sedan kan åtgärda.

För att få en heltäckande bild av riskerna i verksamheten använder vi också av mer formella metoder.

- Trivselenkät i alla klasser på vårterminen årligen. Frågor om trivsel i klassen, eventuell känsla av ensamhet, bemötande från andra elever samt från personal.
- Stockholms stad genomför vartannat år en brukarenkät i vilken framgår hur eleverna i åk 2 upplever sin skola och sin utbildning utifrån bl a likabehandling.
- Klassråd i alla årskurser 2 ggr i månaden, där trygghet, trivsel och upplevelser av diskriminering och kränkande behandling diskuteras och följs upp.
- Elevråd genomförs 1ggr i månaden med två representanter från varje klass samt skolledningen. Där diskuteras de frågor som framkommit på klassråden.
- Arbetslagen har handledning 1-2 ggr i månaden där eventuell kränkande behandling diskuteras och dokumenteras.

12. Förebyggande arbete

Mål:

Alla elever ska känna sig trygga inom hela skolans område, såväl inomhus som utomhus på gården och andra platser där vi förlägger vår verksamhet.

Identifierade riskområden inför läsåret 2015-16

- Vid byte av aktivitet under skol- och fritidstid
- Bandyplanen på gården
- När våningarna slås ihop på eftermiddagen
- I utrymmen med fri lek
- I omklädningsrum och duschar i samband med Idrottslektioner
- Under förmiddags- och lunchrast

Åtgärd

Vid byte av aktiviteter bör eleverna släppas iväg i omgångar för att minska trängsel och spring. Pedagogen ska ge tydliga instruktioner om vad som ska hända och vad som förväntas av eleverna.

Klassråden har fått till uppgift att diskutera situationen på bandyplanen på gården, och hur de ser på att införa speciella bandydagar. Övriga dagar kan bandyplanen användas till andra typer av lekar, vilket också innebär att fler elever får möjlighet att utnyttja ytan.

När våningarna slås ihop på eftermiddagen finns det risk för kränkningar när eleverna själva rör sig nedåt i huset. Alla klasser ska samlas på sin våning och tillsammans med en pedagog gå ner till den våning de ska vara.

I utrymmen för fri lek kan det uppstå konfliktsituationer som också kan innebära kränkningar. För att förebygga detta skall alla pedagoger som arbetar på tider som fri lek förekommer, vara medvetna om risken och se till att ha en hög närvaro särskilt i dessa utrymmen.

För att förebygga kränkande behandling i samband med ombyte och dusch efter idrottslektioner, behövs en närvarande pedagog som är uppmärksam på vad som sägs och sker eleverna emellan.

Vid raster på gården respektive i gymnastiksalen, ska alltid en pedagog vara först på plats för att förebygga att situationer som kan leda till konflikter och kränkningar uppstår.

13. Utvärdering av utförda åtgärder läsåret 2016-17

- *Vid byte av aktiviteter under skol- och fritidstid.*
De åtgärder som införts under läsåret 2016-17 har fungerat bra, men eftersom det ligger på varje arbetslag att organisera sin verksamhet kvarstår riskområdet för att poängtera att arbetslagen tar hänsyn till riskområdet i planeringen av sin verksamheten. Riskområdet kvarstår läsåret 2017-18

- *När våningarna slås ihop på eftermiddagen.*
Rutinerna har gett bra resultat samt införts som en del av verksamhetens övriga rutiner och riskområdet behöver inte kvarstå som ett särskilt riskområde inför läsåret 2017-18.
- *I utrymmen för fri lek inomhus.*
Den fria leken innebär social träning för eleverna. I dessa sammanhang uppstår som regel konflikter med risk för kränkningar då och då. De rutiner vi införde inför läsåret 2016-17 med hög medvetenhet om riskerna, samt hög vuxennärvaro har gett bra resultat. Det är fortsatt viktigt att de pedagoger som arbetar, ständigt är uppmärksamma för att förebygga och hjälpa till att lösa situationer som uppstår. Riskområdet kvarstår läsåret 2017-18.
- *I omklädningsrum och duschar i samband med idrottslektioner.*
De rutiner vi införde med hög vuxennärvaro i samband med ombyte och dusch efter idrottslektioner har gett bra resultat, men vi ser ett fortsatt behov av att vuxna är närvarande och uppmärksammar det som sker och sägs mellan eleverna. Riskområdet kvarstår läsåret 2017-18.
- *Under förmiddags- och lunchraster.*
De rutiner vi införde som innebär att en pedagog alltid är på plats först vid raster på gården respektive i gymnastiksalen, har fungerat bra och införts som en del av verksamhetens övriga rutiner och behöver därför inte kvarstå som ett särskilt riskområde inför läsåret 2017-18.
- *Vid utevistelse i parker och i bergen.*
För att förebygga konfliktsituationer som kan innebära kränkningar mellan eleverna är det mycket viktigt att vi pedagoger är uppmärksamma för att kunna förebygga och lösa situationer. Detta gör vi genom att vara uppmärksamma på situationer som uppstår och närvarande där eleverna är. Detta riskområde kvarstår läsåret 2017-18.

14. Identifierade riskområden kommande läsår

- *Vid byte av aktiviteter under skol- och fritidstid*
- *I utrymmen för fri lek inomhus.*
- *I omklädningsrum och duschar i samband med idrottslektioner.*
- *Vid utevistelse i parker och i bergen.*

Åtgärd:

Vid byte av aktiviteter under skol- och fritidstid:

Vid byte av aktiviteter bör eleverna släppas iväg i omgångar för att minska trängsel och spring. Pedagogen ska ge tydliga instruktioner om vad som ska hända och vad som förväntas av eleverna. Viktigt att en pedagog är först på plats och tar emot eleverna. Varje arbetslag ansvarar för att planera sin verksamhet utifrån dessa rutiner.

I utrymmen med fri lek inomhus:

Den fria leken innebär social träning för eleverna. I dessa sammanhang uppstår som regel konflikter med risk för kränkningar då och då. De rutiner vi införde inför läsåret 2016-17 med hög medvetenhet om riskerna, samt hög vuxennärvaro har gett bra resultat. Det är fortsatt viktigt att de pedagoger som arbetar, ständigt är uppmärksamma för att förebygga och hjälpa till att lösa situationer som uppstår. Riskområdet kvarstår läsåret 2017-18.

I omklädningsrum och duschar i samband med idrottslektioner:

De rutiner vi införde med hög vuxennärvaro i samband med ombyte och dusch efter idrottslektioner har gett bra resultat, men vi ser ett fortsatt behov av att vuxna är närvarande och uppmärksamar det som sker och sägs mellan eleverna. Riskområdet kvarstår läsåret 2017-18.

Vid utevistelse i parker och uppe i bergen:

För att förebygga konfliktsituationer som kan innebära kränkningar mellan eleverna är det mycket viktigt att vi pedagoger är uppmärksamma för att kunna förebygga och lösa situationer. Detta gör vi genom att vara uppmärksamma på situationer som uppstår och närvarande där eleverna är. Detta riskområde kvarstår läsåret 2017-18.

